

ประโยค ป.ธ. ๔

แปล ไทยเป็นมคธ

สอบ วันที่

๒๕๖

ภาค ๑ หน้า ๑๑๑-๑๑๓

๑. ครั้งนั้น เทวดาองค์หนึ่ง ยังพระเชตะวันทั้งสี่ให้สว่าง ในส่วนแห่งราตรีแล้ว เข้าไปเฝ้าพระศาสดา ถวายบังคมแล้ว กราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ท่านพระนันทะ เป็นพระภิกษุของพระผู้มีพระภาค โอโรสพระนันทะ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้ยิ่งเอง สำเร็จแล้ว อยู่ในทิวาสธรรม ฯ ญาณได้เกิดขึ้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า (เหมือนกัน) ว่า "นันทะ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันหาอาสวะมิได้ เพราะสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้ยิ่งเอง สำเร็จแล้ว อยู่ในทิวาสธรรม" ฯ ท่านพระนันทะแม่นั้น โดยล่องไปแห่งราตรีนั้น เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายบังคมแล้ว ได้กราบทูลคำนี้ว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระผู้มีพระภาค ทรงเป็นผู้ประกันของข้าพระองค์ เพื่ออันได้เฉพาะซึ่งนางอัปสร ๕๐๐ ซึ่งมีทำนองทำนบพิราบ ด้วยการรับรองใจ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์เปลื้องพระผู้มีพระภาคเจ้าจากการรับรองนั้น" ฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า "นันทะ แม่เราก็กำหนดใจของเธอด้วยใจ (ของเรา) ทราบแล้วว่า 'นันทะ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้ยิ่งเอง สำเร็จแล้ว อยู่ในทิวาสธรรม' ฯ แม่เทวดาก็บอกเนื้อความนี้แก่เราว่า 'ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ท่านนันทะ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้ยิ่งเอง สำเร็จแล้ว อยู่ในทิวาสธรรม' ฯ เมื่อใดแล จิตของเธอ พ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย เพราะมีความไม่ยึดมั่น, เมื่อนั้น เราก็กู้พ้นจากการรับรองนั้น" ฯ ครั้งแล พระผู้มีพระภาค ทรงทราบเนื้อความนี้แล้ว ทรงเปล่งอุทานนี้ในเวลาอันนั้น ฯ

ต่อมาวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ถวายถามท่านพระนันทะว่า "นันทะผู้มีอายุ เมื่อก่อน ท่านกล่าวว่า 'ข้าพเจ้าเป็นผู้กระสันแล้ว' บัดนี้จิตของท่านเป็นอย่างไร ?" ฯ พระนันทะตอบว่า "ผู้มีอายุ ความห่วงใยในความเป็นคฤหัสถ์ของเรา ไม่มี" ฯ พวกภิกษุได้ฟังคำนั้นแล้ว กล่าวกันว่า "ท่านนันทะ พูดไม่จริง ย่อมพยากรณ์พระอรหันต์ผล, ในวันนี้แล้ว ฯ มา กล่าวว่า 'ข้าพเจ้าเป็นผู้กระสันแล้ว' (แต่) บัดนี้กล่าวว่า 'ความห่วงใยในความเป็นคฤหัสถ์ของเราไม่มี' ดังนี้แล้ว ไปกราบทูลความนี้แด่พระผู้มีพระภาค ฯ พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ในวันนี้แล้ว ฯ มา อติภาพของนันทะได้เป็นเช่นกับเรือนที่เขาไม่ดี, (แต่) บัดนี้เป็นเช่นกับเรือนที่เขาดีแล้ว เพราะว่า นันทะนี้ จำเดิมแต่กาลที่ตนเห็นนางเทพอัปสรแล้ว พยายามเพื่อ บรรลุที่สุดแห่งกิจของบรรพชิตอยู่ ได้บรรลุกิจนั้นแล้ว" ได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ ฯ

๑ อถกกา เทวตา รัตติภาเค สกลं เขตวัน โยภาเสตวา สตุถารุ อุปสงกมิตวา
วนหิตวา อโรเจสิ आयसुमा गन्ते ननुतो गकवतो गता मातुज्जापुतो आसวานं खया
अनासवं जेतोविमुत्ती पण्णविमुत्ती तिण्णुत्ते चमे सं अण्णिवणा सज्जिकत्वा उपसम्पञ्च
विहत्ती ५ गकवतोपि चो ण्णानं उपाति ननुतो आसवानं खया अनासवं जेतोविमुत्ती
पण्णविमुत्ती तिण्णुत्ते चमे सं अण्णिवणा सज्जिकत्वा उपसम्पञ्च विहत्ती ५ सोपयसुमा
त्तससा रत्तिया अज्जेयन गकवनत्तं उपसंगमितवा वनहितवा ऐत्तवोच्च यं मे गन्ते गकवा
पाणिโก को पण्णन्नं अज्जरास्तानं पण्णिलाया गकुत्तापानं मुण्णजाम्हं गन्ते गकवनत्तं ऐत्तसुमा
पण्णिसुवात्ति ५ मयापि चो ते ननुत्ते जेतसा जेतो परिच्च विहितो ननुतो आसवानं खया
अनासवं जेतोविमुत्ती पण्णविमुत्ती तिण्णुत्ते चमे सं अण्णिवणा सज्जिकत्वा उपसम्पञ्च
विहत्ती तेवतापि मे ऐत्तमतुत्तं अโรเจสิ आयसुमा गन्ते ननुतो आसवानं खया अनासवं
जेतोविमुत्ती पण्णविमुत्ती तिण्णुत्ते चमे सं अण्णिवणा सज्जिकत्वा उपसम्पञ्च विहत्ती यत्ते
चो ते ननुत्ते अनुपाथाय आसवेहि जित्तं मुत्तं अथात्तं मुत्तो ऐत्तसुमा पण्णिसुवात्ति ५ अतो
गकवा ऐत्तमतुत्तं विहितवा तायं वेलायं अिमं उथानं उथानेलि

**"ยสส ตินฺนุโณ กามปงฺโก มหฺหิตโต กามกณฺฏโก
โมหฺหขยมนุปรโต สุขทุกฺเข น เวตฺตีติ" ๕**

อถกทิวสํ ภิกฺขุ आयสมนฺตํ นनुत्तํ ปุจฺฉิสฺสุ อาวุโส นनुत्เต ปุพฺเพ ตวํ อุกกณฺฐิตมฺหิตฺติ
วเทสิ อิทานิ เต กถนฺติ ๕ นตฺถิ เม อาวุโส คิหิภาวาย อาลโยติ ๕ ตํ สุตฺวา ภิกฺขุ อภูตํ
आयसुमा ननुतो गเถติ อण्णํ พยากรोติ อตฺตทิวเสสฺสุ อุกกณฺฐิตมฺหิตฺติ วत्ตวา อิทานิ นตฺถิ
मे คิหิภาวาย อาลโยติ กเถตฺตีติ วत्ตวา คนฺตวา गकवतो ऐत्तमतुत्तं अโรเจसु ५ गकवा
ภิกฺखवे อตฺตทิวเสสฺสุ ननुत्तसฺसอत्तमाโว तुจ्जनเนकेहतिसो ओहสิ อิทานิ สจ्जनเนकेहतिसो
ชาโต อयं हि तिพฺพจ्जनानं तिण्णुत्तालโต ปण्णाय ปพฺพชิตฺतिकจ्जसฺस मतฺถกं पाเปत्तुं वायมนฺतो
त्तं กิจ्जं ปत्तोत्ति वत्ตวา อिमा काถा अภาสิ ๕

๑. ครั้งนั้น เทวดาองค์หนึ่ง ยังพระเศวตวันทั้งสิ้นให้สว่าง ในส่วนแห่งราตรีแล้ว เข้าไปเฝ้าพระศาสดา ถวายบังคมแล้ว กราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ท่านพระนันทะเป็นพระภคตาของพระผู้มีพระภาค โอรัสพระนันทะ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้อย่างเอง สำเร็จแล้ว อยู่ในทิฏฐุธรรม ฯ"

๑ อถกา เทวตา รตฺติภาเค สกลํ เซตวันํ โสภาเสตฺวา สตฺถารํ อุปสงฺกมิตฺวา วนฺทิตฺวา อาโรเจสิ อายสฺมา ฆนฺเต นนฺโท ภควโต ภคตา มาตฺตฺจฺฉาปฺตฺโต อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐุจฺจ ฆมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตีติ ฯ

ญาณได้เกิดขึ้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า (เหมือนกัน) ว่า "นันทะ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันหาอาสวะมิได้ เพราะสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้อย่างเอง สำเร็จแล้วอยู่ในทิฏฐุธรรม" ฯ

ภควโตปิ โข ญาณํ อุตฺปาติ นนฺโท อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐุจฺจ ฆมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตีติ ฯ

ท่านพระนันทะเมื่อนั้น **โดยล่องไป** แห่งราตรีนั้น เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายบังคมแล้ว ได้กราบทูลคำนี้ว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระผู้มีพระภาค ทรงเป็นผู้ประกันของข้าพระองค์ เพื่ออันได้เฉพาะซึ่งนางอัปสร ๕๐๐ ซึ่งมีเทวดุจเท้านกพิราบ **ด้วยการรับรองได้**, ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ **เปลื้อง** พระผู้มีพระภาคเจ้า **จากการรับรองนั้น**" ฯ

โสพายสุมา ตสสา รตติยา **อจฺจเยน** ภควนฺตํ อุปสงกมิตฺวา วนฺทิตฺวา เอตทโวจ **ยํ** เม ภนฺเต ภควา ปาฏิโกโค ปญฺจนฺนํ อจฺจราสตาณํ ปฏิลาภาย กกุฎปาทาณํ **มฺยฺจาม**หํ ภนฺเต ภควนฺตํ **เอตสฺมา ปฏิสฺสวาตี** ฯ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า "นันทะ แม่เรื่อกำหนดใจของเธอด้วยใจ (ของเรา) ทราบแล้วว่า 'นันทะ ทำให้แจ้งซึ่ง เจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้อย่างเดียว สำเร็จแล้วอยู่ในทวิภูฏธรรม' ฯ แม่เทวดาก็บอกเนื้อความนี้แก่เราว่า 'ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ท่านนันทะ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหา อาสวะมิได้ เพราะสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้อย่างเดียว สำเร็จแล้วอยู่ในทวิภูฏธรรม' ฯ

มยาปิ โข เต นนฺท เจตสา **เจโต ปริจฺจ** วิทิตฺวา นนฺโท อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐฺเว ชมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตีติ เทวตาปิ เม เอตมตฺถํ อารุเจสิ อายสุมา ภนฺเต นนฺโท อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐฺเว ชมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตีติ

นันทะ **เมื่อใด**แล จิตของเธอ **พ้นแล้ว**จากอาสวะทั้งหลาย **เพราะมีความไม่ยึดมั่น**, **เมื่อนั้น** เรื่อก็จพ้นจากการรับรอง นั้น" ฯ

ยเทว โข เต นนฺท **อนฺุปาทาย** อาสเวหิ จิตฺตํ **มุตฺตํ** **อถ**าหํ มุตฺโต เอตสฺมา ปฏิสฺสวาตี ฯ

ครึ่งแฉะ พระผู้มีพระภาค ทรงทราบเนื้อความนี้แล้ว ทรงเปล่งอุทานนี้ในเวลาหนึ่งว่า

"เปือกตมคือกามอันผู้ใดข้ามได้แล้ว, หนาม
คือกามอันผู้ใดย้ายได้แล้ว ผู้นั้น บรรลุความ
สิ้นไปแห่งโมหะ ย่อมไม่ทวนไหวในเพราะสุข
และทุกข์" ฯ

อถโฆ ภควา เอตมตถุ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทานเนลลิตฺติ

"ยสุสฺส ตินฺนุโณ กามปงฺโก มทุทิตฺโต กามกณฺฐโก
โมหขุขมฺนุปรตฺโต สุขทุขเช น เวธตีติ" ฯ

ต่อมาวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ถามท่านพระนั้นท้าวว่า "นั่นท้าวผู้มีอายุ เมื่อก่อน ท่านกล่าวว่า "ข้าพเจ้าเป็นผู้กระสันแล้ว' บัดนี้จิตของท่านเป็นอย่างไร?" ฯ พระนั้นท้าวตอบว่า "ผู้มีอายุ **ความหวังใฝ่ในความเป็นคฤหัสถ์**ของเราไม่มี" ฯ

อถเอกทิวสฺส ภิกฺขุ อายสฺสมนฺตํ นนฺทํ ปุจฺฉิสฺสุ อวฺวโส นนฺท ปุพฺเพ ตวํ อุกกณฺฐิตฺมทฺสีติ วเทลลิตฺติ อิทานิ เต กถนฺติ ฯ นตฺถิ เม อวฺวโส **คิหิภาวาย อลโยติ** ฯ

พวกภิกษุได้ฟังคำนั้นแล้ว กล่าวกันว่า "ท่านนั้นทะ พุดไม่จริง ย่อมพยากรณ์พระอรหันต์ผล, ในวันที่แล้ว ๆ มา กล่าวว่ "ข้าพเจ้าเป็นผู้กระสันแล้ว" (แต่) บัดนี้กล่าวว่า 'ความห่วงใยในความเป็นคุณุหศีลของเราไม่มี' ดังนี้แล้วไปกราบทูลความนั้นแด่พระผู้มีพระภาค ฯ

ตัม สุตฺวา ภิกขุ อภฺตุํ อายสฺมา นนฺโท กเถติ อญฺญํ พยากรโธติ อตีตทิวเสสุ อุกกณฺฐิตฺมทิตฺติ วตฺวา อิทานิ นตฺถิ เม คิหิภาวาย อลโยติ กเถตฺติ วตฺวา คนฺตฺวา ภควโต เอตมตถํ อโรเจสุํ ฯ

พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ในวันที่แล้ว ๆ มา อรรถาพของนันทะได้เป็นเช่นกับเรือนที่เขาไม่มุงดี, (แต่) บัดนี้เป็นเช่นกับเรือนที่เขามุงดีแล้ว เพราะว่ นันทะนี้ จำเดิมแต่กาลที่ตนเห็นนางเทพอัปสรแล้ว พยายามเพื่อบรรลุที่สุดแห่งกิจของบรรพชิตอยู่ ได้บรรลุกิจนั้นแล้ว" ได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ ฯ

ภควา ภิกขเว อตีตทิวเสสุ นนฺทสฺส อตฺตมาโว พุจฺจนนเคหสทิสो อโหสิ อิทานิ สุจฺจนนเคหสทิสो ชาโต อโย หิ ทิพฺพจฺจนานํ ทิฏฺฐกาลโต ปฏฺฐาย ปพฺพชิตกิจฺจสฺส มตถกํ ปาเปตฺตุ วายมนฺโต ตํ กิจฺจํ ปตฺโตติ วตฺวา อีมา คาถา อภาสี ฯ